

ВОЛОШКА СИНЯ (*Centaurea cyanus* L.): ДЕКОРАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПЕРЕВАГИ У ЛАНДШАФТНОМУ ДИЗАЙНІ ТА ОЗЕЛЕНЕННІ

Поспєлов І.С., Оніпко В.В.

Полтавський державний аграрний університет
illia.pospelov@pdau.edu.ua; valentyana.onipko@pdau.edu.ua

Ключові слова: Волошка синя, *Centaurea cyanus*, лікарські рослини, декоративні рослини, ландшафтний дизайн, біологічна активність, екологічне озеленення, приваблення запилювачів, стійкість до кліматичних умов.

У сучасному ландшафтному дизайні зростає потреба у використанні рослин, які поєднують декоративну привабливість із екологічною цінністю. Однією з таких перспективних культур є волошка синя (*Centaurea cyanus* L.), що відома не тільки як дикоросла і сегетальна рослина, а й лікарська культура. На сьогодні її застосовують у декоративному озелененні завдяки простоті вирощування, стійкості до несприятливих кліматичних умов та здатності адаптуватися до різних типів ґрунтів. Важливим є й її позитивний вплив на екосистеми – залучення запилювачів, підтримка біорізноманіття та поліпшення мікроклімату в урбанізованому середовищі.

На сьогодні волошка синя є популярною декоративною рослиною, яку часто використовують у різних ландшафтних проектах. Вона відома своєю естетичною привабливістю завдяки насиченому синьому кольору крайових квіток та здатності тривалий час зберігати декоративність після зрізання.

Завдяки своїм яскравим квіткам та тривалому періоду цвітіння, волошка синя здобула широку популярність у декоративному садівництві. Її часто використовують для оформлення клумб і рабаток, де вона створює яскраві кольорові акценти в композиціях. У флористиці волошка високо цінується як зрізана квітка, оскільки довго зберігає свіжість у вазі. Також вона чудово вписується в концепцію диких садів і природних ландшафтів, надаючи насадженням природного вигляду. Крім того, волошка підходить для вирощування в контейнерах і горщиках, що робить її ідеальним варіантом для озеленення

балконів і терас. У таблиці 1 наведені відомості про деякі сорти волошки та їх використання в декоративному садівництві

У дослідженні [9] було оцінено потенціал волошки синьої як спеціалізованої зрізаної квітки. Автори зосередилися на агроморфологічних та естетичних характеристиках рослини, таких як висота, кількість квітконосів, період цвітіння, яскравість кольору та тривалість свіжості після зрізання. Результати вивчення показали, що вона є перспективною рослиною для вирощування для створення композицій та букетів завдяки своєму тривалому періоду цвітіння та високо декоративним властивостям.

Таблиця 1 – Характеристики сортів волошки синьої (Pinke, G., Karcásándi, V., & Czúcz, B. (2023))

Сорт	Колір квіток	Висота, см	Призначення	Переваги застосування
Blue Boy	яскраво-синій	60-90	на зріз, квітники	класичний сорт, довге цвітіння
Black Ball	темно-бордовий (майже чорний)	80-100	на зріз, контрастні міксбордери	елегантний темний відтінок
Pinkie	ніжно-рожевий	60-80	бордюри, клумби	пастельні тони, гармонійно поєднується з іншими квітами
Snowman	чисто білий	50-70	на зріз, декоративні композиції	ідеальний для весільних тем
Boy Mix	суміш відтінків	70-100	натуралістичний стиль, лучні сади	різнобарв'я, ефект польових квітів
Polka Dot	різнокольорова суміш	30-40	контейнери, балкони	низкорослий сорт, рясне цвітіння

Вона також добре адаптована до континентального клімату, що робить її придатною для різних географічних умов. Окрім високої естетичної цінності, компоненти сировини волошки синьої мають виражену біологічну активність, зокрема антиоксидантну, антибактеріальну та протигрибкову дію, що дає можливість її використання у фармацевтичній та косметичній галузях. Насичений синій колір, що пояснюється високим вмістом антоціанів, зокрема ціаніну-3,5-диглюкозиду, має не тільки естетичне значення. У дослідженні [6] було підтверджено, що ці

рослинні пігменти мають антиоксидантну активність, що робить волошку синю ідеальним кандидатом для використання в екологічному озелененні. Крім того, ціанін, присутній у пелюстках, має антибактеріальну і протигрибкову активність, завдяки чому цю рослину застосовують в фармацевтичній та косметичній промисловості [3].

Ще однією важливою властивістю волошки є її здатність приваблювати корисних комах, таких як бджоли та метелики [8]. Це має велике значення для поліпшення біорізноманіття в садах та ландшафтних проектах. Волошка синя може стати корисним елементом у формуванні здорових фітоценозів, що є особливо актуальним для міських територій [7]. Вона також допомагає забезпечити місцевих запилювачів кормом, що сприяє збільшенню популяцій бджіл і метеликів. Враховуючи ці екологічні властивості, волошка синя може бути важливою частиною планування міського озеленення та створення сприятливих умов для розвитку місцевої фауни.

Варто зазначити, що агротехнологічні аспекти не мали глибокого обґрунтування в Україні і досліджувалися фрагментарно. Було встановлено [4], що насіння волошки синьої здатне швидко сходити у широкому діапазоні температур, що дозволяє використовувати рослину від південних до північних регіонів України, де температурні коливання можуть бути значними. В дослідженнях [5] було встановлено, що волошка здатна рости на різних типах ґрунтів і стійка до амплітуди змін температури, що робить її придатною для вирощування як зимуючої та озимої культури. Крім того, дослідження [2] вказують на те, що правильний вибір способу сівби може значно підвищити декоративні властивості рослини. Це важливо для її використання в озелененні, де естетичні характеристики є пріоритетом. Рослина також має стійкість до різних погодних умов, таких як посухи та вітри, що дозволяє включати її в ландшафтні проекти, не потребуючи значного догляду.

Заслуговує на увагу алелопатичні властивості волошки. У дослідженнях [1] було встановлено, що волошка під час вегетації може мати як позитивний, так і негативний вплив на навколишні культури залежно від умов. Зокрема, волошка може впливати на ріст злакових культур, що необхідно враховувати при плануванні її використання в композиціях з іншими рослинами. У зв'язку з цим

важливо правильно інтегрувати її в декоративні ландшафтні композиції, контролюючи її взаємодію з іншими видами рослин.

Таким чином, *Centaurea cyanus* L. здатна адаптуватися до змін у навколишньому середовищі, що робить її універсальною культурою для озеленення міських територій, ландшафтних парків та інших зелених зон. Вона має не лише високу декоративну цінність, але й позитивно впливає на екологічний стан територій завдяки своїм біоактивним властивостям. Волошка синя здатна покращити біорізноманіття, приваблюючи корисних комах, а також мікроклімат урбанізованих територій. Результати досліджень підтверджують, що волошка синя є перспективною рослиною для використання в сучасному озелененні.

Список використаних джерел

1. Бойко В.В., Данилець Р.О., Поспелов С.В., Загорулько С.П. Алелопатичний вплив насіння волошки синьої (*Centaurea cyanus* L.) на злакові культури при проростанні. *Лікарське рослинництво: від досвіду минулого до сучасних технологій* : мат-ли II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. URL: dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/5064.

2. Загорулько С.П., Поспелов С.В., Клименко О.В., Бойко В.В. Вплив способу сівби на продуктивність волошки синьої (*Centaurea cyanus* L.). *Лікарське рослинництво: від досвіду минулого до новітніх технологій* : мат-ли Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. URL: dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/5452.

3. Петкова І.Б., Унгурян Л.М., Горяча Л.М. Ідентифікація флавоноїдів *Centaurea cyanus* L. *Сучасні досягнення фармацевтичної науки в створенні та стандартизації лікарських засобів і дієтичних добавок, що містять компоненти природного походження* : мат-ли II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. URL: dspace.nuph.edu.ua/handle/123456789/22768.

4. Поспелов С.В., Загорулько С.П., Клименко О.В., Николаєнко В.В. Проростання насіння волошки синьої (*Centaurea cyanus* L.) залежно від температури. *Актуальні екологічні та агробіологічні проблеми Середнього Придніпров'я в контексті сталого розвитку* : мат-ли регіон. наук.-практ. конф., 2012. URL: dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/5406.

5. Поспелов С.В., Запорожець В.К. Особливості онтогенезу і застосування волошки синьої (*Centaurea cyanus* L.). *Сучасні аспекти технологій у захисті рослин* : мат-ли Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., (м. Полтава, 26 листопада 2021 р.). URL: dspace.pdau.edu.ua/handle/123456789/12282.

6. Barros L., Pereira C., Pinela J., Roriz C., Lima L. C. F. S., Ferreira I. C. F. R. Chemical features and bioactivities of cornflower (*Centaurea cyanus* L.) capitula: The blue flowers and the unexplored non-edible part. *Food Research International*. 2018. Vol. 107. P. 592–599.

7. Pinke G., Kapcsándi V., Czúcz B. Iconic Arable Weeds: The Significance of Corn Poppy (*Papaver rhoeas*), Cornflower (*Centaurea cyanus*), and Field Larkspur (*Delphinium consolida*) in Hungarian Ethnobotanical and Cultural Heritage. *Plants*. 2023. №12(1). P. 84.

8. Siergiej A., Wójcik R., Twardowska E., Mikołajczak K. Competition between winter wheat and cornflower (*Centaurea cyanus* L.) resistant or susceptible to herbicides under varying environmental conditions in Poland. *Agronomy*. 2022. Vol. 12, No. 11. Article 2751.

9. Yiğiter S., Coskun I. Evaluation of some garden flowers as specialty cut flowers in Eskisehir province-Türkiye. *PeerJ*. 2024. Vol. 12. Article e17114.

Pospelov I.S., Onipko V.V.

**BLUE CORNFLOWER (*CENTAUREA CYANUS* L.):
DECORATIVE POTENTIAL AND ENVIRONMENTAL BENEFITS
IN LANDSCAPE DESIGN AND GARDENING**

Cornflower (Centaurea cyanus L.) is a decorative plant valued for its vivid blue petals and long-lasting freshness. It has ecological, pharmaceutical, and aesthetic significance due to its bioactive compounds, climate resilience, and ability to attract pollinators in urban greening.